IRAIDA BĂICEAN
Universitatea de Stat
„Alecu Russo” din Bălți

„LUMEA PE DOS” ŞI PAZNICUL SUBVERSIV (Vlad Ioviță în dialog intertextual cu Ion Creangă)

Abstract. „Looking for a guard” by Vlad Ioviță is an intertextual rewrite of the Ion Creangă’s story „Ivan Turbincă”. The novel is printed in the Nr. 1 magazine „Nistru” from 1966. In the struggle with the censorship, the writers resort to different strategies of the subversiveness. Between sixties stands Vlad Ioviță who succeed in passing the censorship in an intertextual dialogue with Creangă. It is true that shortly, in April 1970, the film is prohibited. In the story of Creangă, Ivan Turbincă guards the heaven against the evil and sinners; in Ioviță’s text, on the contrary, the world is „upside down” and is looking for a guard to stop the running away of the saints from the heaven (to read the communist heaven). For the political context of the totalitarian regime which launched the utopia that the world will live under communism in the ’80s, the God’s inability to make head of the worldly and heavenly affairs was a clear allusion to the society’s crises and its miseries, to the appearances and essences of an adrift world.

Keywords: The subversive literature, the model Creangă, intertextual relationships, censorship, totalitarian regime.

Nuvela cinematografică „Se caută un paznic” de Vlad Ioviță este o rescriere intertextuală a poveştii lui Ion Creangă „Ivan Turbincă”. Nuvela vede lumina tiparului în revista „Nistru” nr. 1 din 1966, anul în care apar cele mai valoroase opere semnate de Vasile Vasilache „Povestea cu cocoşul roşu”, Vladimir Beşleagă „Zbor frânt”, Aureliu Busuioc „Singur în faţa dragostei” ş.a. În centrul imperiului, dezgheţul hruşciovian lua sfârşit, dar la periferiile lui destinderea ideologică s-a mai prelungit un timp. În perioada regimului totalitar nu am avut o disidenţă literară sau o importantă „literatură de sertar”. Am avut, în schimb, o enormă literatură oportunistă. Cei mai valoroşi scriitori basarabeni au dat totuşi câteva opere subversive. În lupta cu cenzura, aceştia recurg la diferite strategii ale subversivităţii.

În generaţia şaizecistă se remarcă Vlad Ioviţă care, într-un dialog intertextual cu Creangă, a reuşit să treacă cenzura. Este adevărat că în scurt timp, în aprilie 1970, pelicula este interzisă. În povestea lui Creangă Ivan Turbincă păzeşte raiul de rele, de cei păcătoşi; în textul lui Ioviţă, dimpotrivă, lumea e „pe dos” pentru că se caută un paznic care să oprească evadarea din rai a sfinţilor (a se citi din raiul comunist). Pentru contextul politic al regimului totalitar care lansase utopia că în anii ’80 lumea va trăi în comunism, neputinţa lui Dumnezeu de a se descurca în treburile lumeşti şi cereşti era o aluzie transparentă la crizele societăţii şi la mizeriile ei, la aparenţele şi esenţele unei lumi în derivă.

BDD-A19928 © 2015 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:19 UTC)

Ceea ce sare în ochi chiar în debutul nuvelei sunt scenele de luptă a îngerilor cu câteva zmeie de hârtie: „Arhanghelul, care zbura în fruntea alaiului, vru să le ocolească, dar, avântându-se în sus, dădu peste altele. Şi nu izbuti nici să treacă printre ele, nici să se retragă îndărăt: îşi încâlcise aripile în sfori. La fel păţiră şi ceilalţi îngeri. Şi, ca să-şi descâlcească aripile şi să-şi poată continua zborul, ei scoaseră săbiile şi se apucară de hăcuit jucăriile...

Dumnezeu şi sfântul Petru vorbeau despre viitorul păzitor al raiului.

– O să fie greu să găsim omul de care avem nevoie.

– Foarte greu, zise sfântul Petru... Păzitorul raiului trebuie să aibă multe însuşiri bune. Mai întâi să fie un credincios adevărat.

– Apoi să fie răbdător şi să nu cârtească, pentru că va trebui să păzească porţile zi şi noapte, singur, fără schimb...

– Păzitorul trebuie să fie aproape un sfânt, deoarece printre sfinţi are să trăiască”.

În cer şi pe pământ o lipsă totală a ordinii divine:

„Arhanghelul aţipise.

Şi de cum aţipise, îngerii săriră în picioare, dându-se de-a berbeleacul, stropindu-se cu apă şi jucându-se de-a mijatca. Unii se năpustiră după fluturi, alţi în harbuzăria de pe coasta văgăunii...

– Iaca!... izbucni apostolul, urmărindu-i zborul. E destul să-i părăseşti pe o clipă şi se împrăştie ca iepurii, lua-i-ar... Parcă dă strechea întrânşii. Eu cred, Doamne, că viitorul păzitor al raiului trebuie să mai aibă o însuşire. Şi anume: să nu doarmă. Deloc. Să nu închidă un ochi.

– Ar fi mai bine, apostole, zise Dumnezeu, dar unde s-a văzut om să nu doarmă?

– Trebuie să găsim, stăruia sfântul Petru, altfel o să ne pomenim într-o bună zi cu toţi sfinţii fugiţi din rai. Căci de la o vreme fug cu duiumul, Doamne. Eu nu-i mai pot păzi. Am îmbătrânit”.

Povestea lui Ion Creangă „Ivan Turbincă” este un model stimulator în transfigurarea realităţilor crunte ale regimului totalitar. Personajul crengian devine un reper fascinant în nuvela cinematografică „Se caută un paznic”. Este primul scenariu amplu, realizat de Ioviţă imediat după absolvirea Cursurilor Superioare de Scenarişti de la Moscova (atelierul lui Leonid Trauberg) în 1964 [1, p. 7]. Trecem peste calităţile artistice ale peliculei „Se caută un paznic” (1967) în regia lui Gheorghe Vodă, care alături de alte două dintre cele mai reuşite filme, „Gustul pâinii” şi „Ultima lună de toamnă”, sunt criticate dur şi interzise.

Ca orice rescriere necanonică, textul a trezit mai multe ecouri în critica timpului. Vasile Coroban, spre exemplu, nota: „Printre scriitorii noştri se află unii care manifestă un fel de condescendenţă aristocratică faţă de stilul sau imaginile clasicilor. Ba unii încearcă să-i corecteze şi să-i completeze (scenariul „Ivan Turbincă” de V. Ioviţă) pe clasici, atârnând de bronzul peren al operei lor tinichele. Clasicii trebuie să fie mereu călăuză pentru scriitor, iar nu model de exerciţii literare” [2, p. 138-139].

O transpunere intertextuală a lui Creangă, raportată la procesul anevoios de valorificare a marilor clasici, era concepută ca un adevărat sacrilegiu. Este adevărat,

BDD-A19928 © 2015 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:19 UTC)

redutabilul critic îşi va revizui parţial observaţiile ironice precizând că în „Se caută un paznic” „bizareriile au o justificare firească, ele fiind cerute de elementele de basm ale povestirii. În genere, procedeele artistice în proza lui V. Ioviţă nu ţintesc să-l dezorienteze pe cititor, ci caută să-i lase o impresie de real cât mai puternică” [3, p. 4]. Ceea ce trebuie remarcat aici sunt „bizareriile” comportamentale ale protagonistului, care sunt totuşi uşor ambigue.

În anii ’60 ai secolului trecut fenomenul „evadării din rai”, se ştie, a luat proporţii. Iată de ce literatura subversivă a revenit la tipologia personajului ratat, învins, inadaptat. De regulă, ratarea eroului e însoţită de dezbateri intime, mici drame şi tragedii, iar proza lui Ioviţă are o marcă specifică: mai multe personaje se înfăţişează ca învingători şi învinşi în acelaşi timp (Hadibadi, Magdalena şi Grig din „Dans în trei”). Ioviţă a dat o întreagă galerie de personaje „sucite”, „bizare”. În categoria acestora se evidenţiază Vaniuţa Milionaru, protagonistul din „Dincolo de ploaie”, al cărui comportament sfidează normele în vigoare ale societăţii închistate în preceptele dogmelor utopiste. Intuiţia prozatorului a mers pe deviantele normalităţii, pe simptomele crizei în desfăşurare a regimului totalitar. Din această perspectivă, Ivan Turbincă din „Se caută un paznic” apare într-o cu totul altă lumină, e un „om pe dos”. Ciudăţeniile lui, chiar dacă sunt „cerute de elementele de basm” (V. Coroban), au un sens explicit în raportul omului cu societatea. Viaţa i-a dat dreptate nu numai lui Vaniuţa Milionaru, dar şi protagonistului din „Se caută un paznic”. Acesta nu poate face ordine nici în iad, nici în rai, dar, spre finalul nuvelei, lui Ivan Turbincă nu-i venea să creadă că „a scăpat cu zile, că prietenii lui, aduşi unul din iad şi altul din rai, se află lângă dânsul, pe pământ”. El este un fals învingător, mai exact, un învins şi un învingător, în acelaşi timp. Ceea ce le-a scăpat criticilor, la analiza nuvelei, a fost tocmai titlul ei. Anume în „căutare” se află încărcătura global-simbolică a nuvelei, Ivan Turbincă nu a făcut faţă împrejurărilor, se caută un nou salvator. Aici e cheiţa descifrării semnificaţiilor simbolice ale personajelor, situaţiilor, evenimentelor, într-un cuvânt, ale „lucrurilor sfinte” ale „lumii de sus”.

Reuşita nuvelei rezidă în inventivitatea nuvelistului de a scrie un text în baza altor texte. Din povestea lui Ion Creangă „Ivan Turbincă” s-au preluat personaje, scene, acţiuni, pe care le-a încărcat cu alt conţinut. Mai întâi, s-a ales o poveste cunoscută, de largă circulaţie, mai apoi, a potrivit-o pentru „raiul sovietic”, cum se ştie, aflat după „cortina de fier” (completând lumea cu alte personaje crengiene sau inventate: Michiduţă, Îngerița), a recurs la magia jocului, la „cultura populară a râsului”, iar pentru a adormi vigilenţa cenzurii, a răspuns la „comanda socială”: lupta cu cultul religios, apelând la interpretarea ambiguă, echivocă, în doi peri.

Ar fi greşit să credem că fenomenul intertextualităţii este totalmente necunoscut criticii anilor ’60. Chiar la data apariţiei nuvelei, Haralambie Corbu remarca: „Folosirea unor subiecte din creaţia populară sau mitologică, din opere artistice, e un fapt atestat în literatura universală destul de des. E suficient să pomenim în această ordine de idei numele lui Boccaccio sau Shakespeare. Exemplele ar putea fi citate şi din literatura noastră clasică. În literatura sovietică moldovenească «Se caută un paznic» pare

BDD-A19928 © 2015 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:19 UTC)

a fi deocamdată una din puținele (dacă nu chiar unica!) încercări de acest fel" [4, p. 210]. Din păcate, fenomenul intertextualității este conceput mult prea unilateral, la modul general.

Cu referire la dificultățile care apar în fața scriitorului tentat să trateze un subiect dintr-o operă cunoscută, criticul evidențiază următoarele: „În primul rând, autorul care se inspiră, trebuie «să țină piept» prestigiului, de care se bucură numele înaintaşului său, cât şi de valoarea artistică intrinsecă a scrierii folosite drept punct de plecare. Ca să capete certificat de viață şi independență literară lucrarea inspirată, dacă nu-şi depăşeşte «predecesoarea», trebuie cel puțin să conțină puncte de vedere noi, interpretări artistice originale şi substanțiale" [4, p. 211].

Nimeni nu era înclinat să observe puncte de vedere noi, interpretări originale şi inedite. Uneori se fac distincții între povestea lui Creangă şi nuvela lui Iovița, dar fără a se insista pe semnificația diferențelor. Dumnezeu în nuvela lui Iovița e un amnezic, neputincios, nu poate face multe minuni, stând la sfat cu apostolii, mărturiseşte: „Am trecut prin multe, povestea el, am tras foame, am suferit de sete, am fost adesea batjocoriți şi împroşcați cu pietre. Dar, până la urmă, tot am găsit ceea ce ne trebuia. Omul e de nădejde. E ostaş. Putem avea încredere în el. Acum sfântul Petru se va odihni în pace". Dumnezeu are grijă să nu fugă sfinții din rai. Iată dialogul cu mai multe subtexte:

„– Stai, nu te grăbi. Uite, noi aici cu apostolii am hotărât să nu păzeşti raiul pe dinafară, ci să treci înăuntru, la cald.

– Mulțumesc, Doamne.

– Dar trebuie să lepezi straiele ostăşeşti. Noi ți-om da altele mai frumoase.

– *Horoşo*.

– Şi de arme trebuie să te lepezi, Ivane, că raiul nu-i cazarmă. Raiul trebuie păzit altfel.

– Înțeleg, Doamne. Trebuie să mă ascund după o tufă.

– Ori să te faci a te plimba pe lângă poartă c-o psaltire în mână. Înțelegi?...

– Da, da.

– Şi de cum o să-l vezi pe vreun drept-credincios repezindu-se spre poartă, şi de aceştia sunt mulți, fiindcă prostiile lumeşti ne ispitesc pe toți întruna, tu înhață-l de barbă şi trage-i două sănătoase. Bine?

– Bine, Doamne.

– Du-te dar. Ba nu, stai. Mai e ceva. Uite apostolii zic, precum că tu l-ai fi adus din iad pe Michiduță şi-l ții în turbincă. Poți să-l ții, treaba ta. Ia seama, însă să nu-l mai scapi în rai. Ne-am înțeles?

–*Tac toc'no!*

– Nu de altceva, da o să-i mai rupă sfinții vreun picior, vreo mână, ori o să-i spargă capul!... Ştii, toate se pot întâmpla! Ei, hai noroc!

– Ivan se întoarse la datorie.

– De data asta Dumnezeu ți-a poruncit să mănânci trei luni de zile numai pădure tânără, îi spuse cotoroanței păzitorul.

– Of! Măselele mele!... se încreți la față Moartea".

BDD-A19928 © 2015 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:19 UTC)

Cei mai mulți dintre critici glisează pe suprafața liniei de subiect, insistând pe aparențele situațiilor cu caracter simbolic, iar aceasta cu atât mai mult cu cât orientarea pretins ateistă era susținută și de isteriile și practicile regimului totalitar în lupta cu „rămășițele religioase" ale vechii societăți. Excelează, pe dimensiunea pur antireligioasă, interpretarea lui H. Corbu, care rămâne cea mai reprezentativă formă de denaturare, de deformare a caracterului intim al nuvelei. „Spre deosebire de «Ivan Turbincă», susține H. Corbu, care se menține în genere în cadrul unei maniere realiste, păstrând însă o anumită atmosferă de basm și elemente accentuate de simbolică populară, «Se caută un paznic» e o satiră fără compromis, împinsă până la grotesc, îndreptată împotriva cultului religios, ca și a oricărui cult în general. Dumnezeu și cei care îl înconjoară nu numai că nu sunt înzestrați cu anumite calități supranaturale, dar sunt coborâți până la rangul de filistini ordinari. Creangă e un neîntrecut maestru al umorului și satirei realiste; el își râde în barbă și își bate joc de absurditățile cerești cu o finețe nemaiîntâlnită. Lui Ioviță «nu-i arde» de veselie, de râs. În atitudinea sa el e categoric, liniar. Și limbajul nuvelei e intenționat coborât, pe alocuri naturalist chiar. În măsura în care «Se caută un paznic» se conturează ca o satiră a fățărniciei și falsității cerești, ea conține o serioasă doză de dinamită antireligioasă" [4, p. 211-212]. Ingenioasă este scena în care Dumnezeu și cei care îl înconjoară nu numai că nu sunt înzestrați cu calități excepționale, dar sunt mărginiți, fățarnici, lași. Dumnezeu atotputernicul și atotștiutorul în raiul lui Ioviță nimic nu poate înțelege ce se întâmplă cu lumea lui, e amnezic și neputincios:

„Îngerița se ghemui la picioarele lui, tremurând ca varga.

– Nu te teme, zise apostolul și-i puse mâna pe pântec. Apoi se îndreptă din spete, strigând: Măi, măi, măi!

– Lămurește-ne, Doamne, că nu mai înțelegem nimic, îl rugară apostolii pe Dumnezeu.

– Nici eu, dădu din umeri Dumnezeu, întunecându-se la față.

– Cine altul să știe, dacă nu tu, Doamne, se năpustiră atunci apostolii asupra lui. Tu le-ai făcut pe toate, nu noi.

– Da, zise Dumnezeu, frecându-și fruntea cu pumnul. Așa-i... Dar nu țin minte. Am uitat. Demult a fost asta. Șapte mii de ani în urmă. Pare-mi-se totuși că înger-femeie și înger-bărbat n-am făcut. Am făcut ceva din mijloc...

– Să fi făcut femeie și bărbat cu aripi, îi luă apărarea lui Dumnezeu sfântul Petru, ne-am fi pomenit cu ceea ce ne-am pomenit mai demult, nu azi, după șapte mii de ani trecuți.

– Și acesta-i un adevăr, zise apostolul Matei, dar eu cred că Domnul putea să facă înger-femeie și să nu facă înger-bărbat... Și asta putea să se întâmple... Fiindcă înțelegem cu toții că nu-i un lucru ușor să faci lumea în șapte zile.

– Întocmai, zise sfântul Petru".

Scena este foarte transparentă și destul de elocventă pentru modul de luare a deciziilor în forurile superioare. Mai mult, imaginea „lumii pe dos" se potrivește de minune la realitățile politice ale societății sovietice ale anilor '50-'70 (dar și de mai târziu) și nu numai ale secolului trecut. Aluzia cu Dumnezeu și apostolii săi la o ședință (a „biroului politic") este cât se poate de sugestivă:

BDD-A19928 © 2015 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:19 UTC)

„– Şi acum, uite-te şi în altă parte, Doamne, zise Matei după ce Toma îi părăsi, colo ia, de-o pildă, sub tufarul cela. Vezi? Pare-mi-se că sfinţii noştri, printre care şi Ivan, joacă... Da, da... cărţi. Iar dincoace? Dincoace sfinţii fumează. Şi-i învaţă să fumeze tot Ivan. Dacă o să mă întrebi de unde iau tutun domniile lor, o să te rog, Doamne, să te uiţi îndărăt, spre lanul cela. E un lan de tutun. Aşadar, de la o vreme, în raiul nostru creşte şi tutun. Îl cresc drept-credincioşii. Îl cresc împreună cu Ivan, îl culeg cu ajutorul lui Ivan, îl înşiră – vezi?! Ivan nu lipseşte nici aici, îl usucă, îl păpuşesc cu Ivan, Ivan, Ivan, Ivan, peste tot Ivan! Şi apoi îl vând. Îl vând sfinţilor, îngerilor, arhanghelilor, unor apostoli – mă iertaţi, fraţilor, că – o spun verde-n ochi! şi chiar... nu te mânia, Doamne, dar îmi pare că nu o dată te-am văzut mirosind tutun şi pe tine”.

Ivan e de vină de toate. E pedepsit pentru faetonul boierului, pentru ţiganul care nu a ajuns la iad, pentru guleaiul pe care l-a tras acolo, pentru răul ce l-a făcut în rai şi este alungat de la slujbă. Critica lui Dumnezeu nu putea constitui obiectul discuţiei, la fel şi o critică a cultului personalităţii, puterea abia se schimbase. Iată de ce toate păcatele cad pe capul lui Ivan Turbincă.

Punctul slab al nuvelei lui Ioviţă, în viziunea vigilenţilor, nu e în critica lui Dumnezeu, ci în comportamentul protagonistului: „Ivan Turbincă din nuvela lui Vlad Ioviţă în enunţarea programului său pozitiv e foarte zgârcit, iar acţiunile lui sunt îndreptate aproape exclusiv într-o singură direcţie: detronarea cu orice preţ a cultului lui Dumnezeu, demistificarea noţiunii de rai ceresc şi a tuturor celorlalte atribute aşa-zise «sfinte»” [4, p. 213]. Toate acestea ne conduc la ideea că într-un nou context lucrurile se pot schimba radical.

Dacă admitem că „Ivan Turbincă” de Ion Creangă instituie o dublă răsturnare a „lumii pe dos”, atunci „Se caută un paznic” de Vlad Ioviţă ar fi nu numai o parodiere a modelului consacrat, dar şi o răsturnare a răsturnării, căci, în viziunea populară, e „pe dos” mai întâi lumea de „dincolo”. Reflectând asupra poveştii „Ivan Turbincă” de Ion Creangă, Constantin Trandafir afirmă că „avem de-a face tot cu o dublă răsturnare: o lume întoarsă faţă de a noastră, dar şi faţă de imaginea convenţională, prinsă în dogma creştină”. Mai mult: „Optica populară, a lui Ivan Turbincă, a lui Ion Creangă, care adoptă această optică, presupune o nouă răsturnare, o «românizare», o «moldovenizare», o reumanizare şi, mai mult, o schimbare a «semnelor»: raiul e plictisitor, de o «sărăcie lucie»; iadul are tot ce poftеşte corpul uman, poftitor de regenerare: tabacioc, votci, femei, lăutari” [5, p. 135].

În acest sens, lumea lui Ioviţă, cu toate contrastele ei spectaculoase, are o anumită „normalitate”, care e tălmăcită în înţelesul profan al protagonistului, dar care sens, din punctul de vedere al „celor de sus”, e considerat bizar, anormal. În finalul nuvelei aflăm că lui Ivan „nu-i venea să creadă că a scăpat cu zile, că prietenii lui, aduşi unul din iad şi altul din rai, se află lângă dânsul, pe pământ” desprimăvărat, pământ care „îşi zvânta arăturile”. Iată de ce, în logica finalului sunt stânjenitoare constatările şi concluziile unor critici care se întreabă: „Cine-i Ivan Turbincă, ce reprezintă el ca ideal şi caracter uman? Să zicem că Dumnezeu e detronat, iar raiul fals – desfiinţat. Dar cu ce ne alegem noi mai departe? Instrumentele de «lucru» ale lui Ivan au fost poate acceptabile atâta timp, cât a fost nevoie de distrus o lume falsă şi antiumană. Dar aceste

BDD-A19928 © 2015 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:19 UTC)

instrumente distrugătoare continuă şi mai departe să rămână intacte şi deci esenţa lor antiumană devine evidentă. Fiindcă Ivan Turbincă din «Se caută un paznic» în perspectiva prezentului şi a viitorului se profilează mai mult ca un personaj încărcat cu vicii, decât un purtător al unor mari idealuri umaniste. Fiindcă Ivan Turbincă a devenit în cele din urmă o figură grotescă, de rând cu celelalte personaje satirizate în nuvelă" [4, p. 216].

În contrasens cu pretinsa lipsă de integritate a mesajului artistic, Mihai Cimpoi susţine că „pornind de la schema epică a basmului crengian, Ioviţă a urmărit un alt obiectiv: capacitatea lui Ivan Turbincă de a înfrunta Moartea..." [6, p. 14].

Mai categorică în tratarea nuvelei este Viorica Zaharia, care observă că „Vlad Ioviţă a descoperit în povestea crengiană ecourile unor teme obsedante ale literaturii dintotdeauna: moartea şi nemurirea, veşnica căutare, ascensiunea şi căderea... dar le-a ancorat în expansiunea grotescului, a ironiei şi a satirei. Concepţia antropocentrică a viziunii crengiene l-a ajutat pe autor să demonstreze încă o dată superioritatea omului în confruntările sale cu oricare dintre formele totalitarismului" [7, p. 130]. Ceea ce trebuie remarcat e că „dacă în «Ivan Turbincă» paznicul se află la poarta raiului pentru a o păzi de rele, să nu intre cei păcătoşi, în «Se caută un paznic», dimpotrivă, divinitatea porneşte în căutarea unui muritor care să supravegheze încercările de evadare a îngerilor din rai..." [8, p. 133].

Într-un dialog inspirat cu modelul crengian nuvela „Se caută un paznic" de Vlad Ioviţă ilustrează unul dintre puţinele exemple de luptă, într-o masivă literatură oportunistă, cu „omniprezenta cenzură" (Vladimir Beşleagă), ea rămâne a fi o „operă deschisă" şi pentru alte interpretări, luând ca repere imaginea „lumii pe dos" şi a paznicului subversiv.

Referinţe bibliografice

1. Andon, Victor. *Vlad Ioviţă şi „raiul" anilor şaizeci*// Literatura şi arta, 1993, 18 martie.

2. Coroban, Vasile. *Romanul moldovenesc contemporan*. Chişinău, Editura „Cartea Moldovenească", 1974.

3. Coroban, Vasile. *Proza lui Vlad Ioviţă*, în V. Ioviţă. *Dincolo de ploaie. Nuvele*. Chişinău, Editura „Literatura artistică", 1979.

4. Corbu, Haralambie. *Integritatea mesajului artistic*, în Haralambie Corbu. *Interpretări. Articole de istorie şi critică literară*. Chişinău, Editura „Cartea Moldovenească", 1970.

5. Trandafir, Constantin. *Ion Creangă – spectacolul lumii*. Galaţi, Editura „Porto-Franco", 1996.

6. Cimpoi, Mihai. *Nostalgia spaţiului epic*, în Vlad Ioviţă. *Friguri. Nuvele*. Chişinău, Editura „Literatura artistică", 1985.

7. Zaharia, Viorica. *Ion Creangă şi strategiile subversivităţii lui Vlad Ioviţă*, în *Ion Creangă în spaţiu şi timp. Aniversarea a 175-a din ziua naşterii.* Materialele conferinţei ştiinţifice. Chişinău, UPS „Ion Creangă", 2012.

BDD-A19928 © 2015 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:19 UTC)